



آیا می‌رسید

بررسی شیفت علم در ایران

[پیش‌نویس/ترجمه و نقد: دکتر محسن پهلوانی*، دکتر اکبر حیدری**]

● نقد و بررسی وضعیت علم در کشورهای اسلامی
از هر پنج یکی از آنها، یکی مسلمان است. ولی در تحقیقات، مسلمانان آخرین هستند.

زمانی مسلمانان در دنیا در رأس قرار داشتند - اگر چه این به حدوداً هزار سال پیش بازمی‌گردد. زمانی که، در دوران قرون وسطی اروپا در چنگال کلیسای قرار داشت، دانشمندان اسلامی، آنهایی که، وارثان دانش عصر عتیق بودند، دانش یونانی‌ها را دوباره کشف نمودند، نگه‌داری کرده، ادامه و رشد دادند. از قرن نهم تا سیزدهم میلادی، علم در ممالک اسلام یک دوران شکوفایی را طی کرد. ولی ورق برگشت.

بین سال‌های ۱۹۹۶ تا ۲۰۰۳ بودجه پژوهشی - توسعه‌ای ۲۰ کشور از این کشورها ۲۳٪ بود. تولید ملی آنها بود است (در مقایسه سرمایه‌گذاری متوسط دنیا برای این کشورها ۲۳٪ در صد بود است).

تولیدات علمی: کشورهای عضو این گروه به طور متوسط تنها ۱۲ مقاله برای هر میلیون نفر جمعیت داشته‌اند. در سطح جهانی این رقم ۱۳۷ و در آمریکا ۶۶۶ است. از ۲۸ هزار مقاله علمی منتشر شده در دنیا، بیسی از آمریکا، یک سوم از کشورهای جامعه اروپا و هفت درصد از زاین بوده‌اند.

از میان ۱۸۰۰ دانشگاه از این گروه که هنوز فاقد ۳۱۲ دانشگاه مقاله علمی داشته‌اند. ۲۲ دانشگاه از ترکیه و ۱۲ دانشگاه از ایران. از ۲۸ هزار نفر آخر تولیدکننده انتشارات علمی، ۱۴ کشور عضو این گروه هستند.

جمعیت دانشگران در کشورهای اسلامی
تعداد دانشگران این کشورها: جمعیت دانشگران در کشورهای اسلامی ۵۰۰ نفر در هر میلیون است. (در زاین و سوئد این نسبت ۵۰۰۰ در میلیون نفر است. در بین فقیرترین کشورهای اسلامی، در جنوب صحرائی آفریقا این رقم فقط ۲۰ نفر در میلیون نفر جمعیت است.)

تا به حال فقط دو نفر مسلمان برنده جایزه نوبل علمی بوده‌اند: عبد السلام (در رشته فیزیک در ۱۹۷۹) و احمد زوایل (در رشته شیمی در ۱۹۹۹).
در برخی از این کشورها پیشرفت‌هایی دیده می‌شوند، ترکیه تولید خود را طی ۱۰ سال گذشته ۱۰ برابر کرده است و تولید علمی در ایران حتی ۲۰ برابر شده است. در سال ۲۰۰۳ کشور ترکیه با شش هزار مقاله در صدر کشورهای اسلامی قرار داشت. همین کشور در زمینه تعلیمات دانشگاهی بهبودهایی رخ داده‌اند، در سال ۲۰۰۴ در دانشگاه‌های پاکستان ۴۰۰ هزار دانشجوی مشغول تحصیل بوده‌اند، تقریباً دو برابر سال ۱۹۹۸. اگر در سال ۱۹۹۸ تعداد دانشجویان ایران ۱۰۰ هزار نفر بوده‌اند، اکنون دو میلیون نفر در پاکستان است. با تعجب، تعداد دختران بسیار در آن کشور، در درصد، در پاکستان بیشتر از آنهایی است که در ایران است. دختران فقط ۳۵ درصد دانشجوین محسوب می‌شوند. اما در دانشگاه‌های مصر درصد دختران فقط ۲۵ درصد، در کشور ۶۷ درصد و در عربستان ۲۷ درصد است. اما برای اغلب آنها، دانشگاه‌ها پایان راه است. بیشتر و از آن‌ها افرادی‌های اجتماعی برای استفاده از آنچه را که گرفته‌اند، ندارند.

● علم به عنوان یک مسئله
در جوامع اسلامی رابطه‌ای مستقیم بین پیشرفت در علوم به عنوان زیرساخت رفاه دیده نمی‌شود. به عقیده فرانسوی رئیس مرکز پژوهشی المنکات در قاهره و نویسنده اصلی گزارش پیشرفت‌های انسانی مردم عرب، کشورهای خیلی نوساز کمترین ترقی را دارند. آنها اراحت رویداد نفعی خود نشده‌اند. آنها تنها تولید نمی‌کنند، خودشان به نوآوری پرداخته‌اند، چون به راحتی می‌شود آن را خرید. حتی فناوری‌های لازم را که مستقیماً به آنها نیاز دارند، مانند آنچه که برای تولید نفت لازم دارند، از بیرون از مناطق نفت‌خیز می‌خرند. در ایران و پاکستان مقادیر در حکومت بحالت دارد. با وجود این در طی چند سال اخیر ایران تولید محصولات علمی خود را به طور قابل توجهی افزایش داده است. حتی در زمینه‌هایی که می‌توانست مسائل اخلاقی تلقی شوند، ایران در خاور میانه پیشرو بوده است: آنها از طریق نظریه‌های منحصوی سلول‌های پایه، چنین تهیه کرده‌اند. در پاکستان، حکومت پرزیدنت شرف سیستم آموزش عالی و نوسازی و تعداد زیادی دانشگاه‌های جدید تأسیس کرده است. دانشجوین را برای فراگیری دانش‌های نوین به خارج فرستاده و دانشمندان خارجی را استخدام کرده است.

در کشورهای اسلامی از علوم به شکلی دهمند استفاده می‌شود. در وهله اول

قرار است که علوم کمک کنند تا آزادی از سلطه غرب تضمین شود. طبق نظر رضا منصوری، فیزیکدان ایرانی، اسلحه و نیز بویژه فناوری هسته‌ای رشته‌هایی هستند که کشورش در آنها پیشرفت‌های چشمگیری داشته است. اصولاً بخارج برای امور نظامی همه کشورهای اسلامی خنجر برابری هزینه‌هایی هستند که برای پژوهش علمی صرف می‌شوند. درصد آنچه که برای تسلیحات طی سال‌های ۲۰۰۳-۱۹۹۶ اختصاص یافته، به طور متوسط در کومست ۷۹/۹۵ درصد، برای عربستان ۱۰/۷۳، سوئدان ۲/۷۵ و ایران ۴/۱۰ در صد بوده است.

علم حتی باید در خدمت مذهب قرار گیرد. همه دانشمندی‌ها در قرآن وجود دارند. علم باید خود را با قرآن هماهنگ کند، این را نوماس آیش دانشکده علوم اسلامی در دانشگاه بوخوم آلمان می‌گوید. آیا اسلام با علوم سازگار نیست؟ آیا به این ترتیب علم همیشه در اشتباه و بازنده نیست؟ نهایتاً باید نوشته‌های قرآن را تأیید نماید. علم قرآن نیست به دانش جدیدی منتهی شود، بلکه باید دانش‌های موجود را حفظ کند. این دیدگاهی است که منصور می‌هم آن را تأیید می‌کند. به گفته او، این باعته می‌شود که منابع راحت‌تر برای خرید کتاب‌های نو مصرف شوند تا برای تجهیزات آزمایشگاهی یا برای رایانه و انجام آزمایش‌ها.

در اسلام بین ایمان و علم فاصله مشخصی وجود ندارد. علوم سکولار مفهوم ندارند. طبق گفته منصور، اصطلاح علم با ریشه در عربی، که در زبان‌های منطقه به علم و تفکر عربی می‌شود، بیشتر به معنای درک مفاهیم دینی است. بعضی روشنفکران، مانند دانشمند ایرانی، سید حسین نصر، در دانشگاه جورج واشنگتن تدریس می‌کنند، به یک بحث واحد علمی اسلامی اعتقاد دارند. که نباید به عنوان فصلی در تاریخ علوم غربی دیده شود. دانشمندان اسلامی هیچوقت راه در گذار و نیون را نرفته‌اند. آنها دنیای مادی را به مشتی مواد و فرمول‌های مکتب کاشی‌ننده‌اند. طبق نظر نصر، مسلمانان باور ندارند، که بشود چیزی موجود را صرفاً با روش‌های تجربی در کرد. به جای آن دانشمندان اسلامی فکر می‌کنند که برای درک کامل طبیعت باید برای اجزای آن هدف والا بی‌د. به عقیده نصر، در پی استیلا عربی، روش‌های علمی و تفکر عرب نیز به مسلمانان تحمیل شده، اما هیچ‌گاه به طور کامل پذیرفته و بومی نشده است. اصولاً اخلاقی - بیولوژیکی دیدگاه و برخورد اسلامی با بسیاری از مسائل اخلاقی - بیولوژیکی دیدگاه و برخورد اسلامی عربستان سعودی با تولید گیاهان تغذیه‌ی زیاده‌منگسلی ندارد، ولی تشخیص جنسیت جنین در پاکستان‌ها و بیومد ماهر، قبل از تولید، ممنوع و مخالف خواست خداوند است. در پاکستان‌ها و بیومد اعضا ممنوع است. صحبت کردن در باره انفجار اوبلیه و تکامل بیولوژیکی از موضوعات حساس است. در مدارس مصر درازنیمه و تکامل آموزش داده می‌شود اما در سوئدان و عربستان ممنوع است. همان‌طور که در تانسی، فیزیکدان و نویسنده کتاب توهم همدلی، علم و مذهب در اسلام، در روزنامه نیویورک تایمز نوشته است، دیدگاه قرآن خلقت گرایی است. در نتیجه مشکل است دانشمندان اسلامی را بیایند که مدافع نظریه قرآنی باشند.

گاه‌گاه اتحاد و هماهنگی‌های عجیبی به وجود می‌آید. در عین حال که بنیادگرایان اسلامی، غرب و مسیحیت را از مردود می‌شناسند، اعتقادات خلقت گرایی مسیحیان بنیادگرا را به کار می‌گیرند. آنان اکثر نویسنده ترک، یک ناشر خشکسختی نایدیزیک تمیز دربار خلقت گرایی است. او بدون هرگونه درخواستی، در صورت رایگان، کتاب ۱۰۰ صفحه‌ای در کوانتیم خود را با عنوان اطلس خلقت که در آن به نظریه داروین صلح می‌شود برای مستفین و نویسنده‌های دنیا ارسال می‌کند. طبق گزارش مرکز حفاظت از قانون اساسی آلمان و ریشه‌های مطالب این کتاب را در افکار مسیحیان مدافع خلقت گرایی بویژه در کارهای استیونری پژوهشی درباره خلقت (ICR) در سان‌دیگو در کالیفرنیا می‌یابیم. هم‌منظور نوماس آیش معتقد است که خلقت گرایی اسلامی بسیار تحت تأثیر افکار محیط‌های غیر اسلامی قرار گرفته‌اند. شاید یک منشأ این تفکر، تحمیل کردگان مسلمان در خارج باشند.

مردم وقتی است که با فریضه‌ها بدون توجه به مرجمت مذهبی و سیاسی مزب و از تور برسی و آزمون می‌شوند. امریله هودین، فیزیکدان پاکستانی است، سال‌ها را در بیور جمع و جرم می‌کند: اگر روش‌های علمی گناه‌گشته شوند، باید مگرهم نیست که چه مقدار اعتبارات به بررسی‌های علمی تخصیص داده می‌شود. تحت این شرایط، روند پیشرفت علم تنها یک نمایه‌سازی از علم است. صرفاً مانند جمع آوری شواهد که باید مکرراً مورد آزمون قرار گیرد.

در باره فرصتی که باید مکرراً مورد آزمون قرار گیرد. بدین ترتیب هنوز باید منتظر اثر اسلامی باشیم.

منبع: اشیکال

این مقاله را به چند دلیل به فارسی ترجمه کرده‌ام:
● **نقد و بررسی**
این مقاله را به چند دلیل به فارسی ترجمه کرده‌ام:
نخست، لزوم به در این شرایط متشنج بین المللی، مردم ایران بداندند که دیگران - سوئدان و یا دشمنان - درباره ما ایرانی‌ها - سایر مسلمانان جهان - درست، یا غلط، چگونه فکر می‌کنند. مقاله فوق بی شک تحت تأثیر جو حاکم، به پلانه تحقیق و توسعه هسته‌ای که اکنون در ایران صورت می‌گیرد و نیز با توجه خاصی غرب به تورورسم اسلامی، نوشته شده است. در این مقاله، نویسنده مسلماناً ما ایرانیان را خطاب قرار نداده است، بلکه مردم خود یعنی آلمانی‌زبان‌ها را مدنظر داشته است. نویسنده احتمالاً سعی در اطلاع‌رسانی واقعی و علمی ننموده است، بلکه برای مشرکیت یافتن سیاست‌های عموماً خصمانه دولت‌های غرب علیه همه مسلمانان جهان نزد مردم خود این مقاله را نوشته است. با این حال، نویسنده این مقاله اشتیگلک آنلاین معترف است که در دوره‌ای به طول چهار قرن اجداد ما در کشورهای اسلامی خدمت بزرگی به علم و دانش بشر ننموده‌اند. اما، نویسنده است که همه دانشی که در ممالک گوناگون جمع شده بود، از قرن ۱۰ میلادی به بعد به اروپا منتقل شد و اروپای پیدار شده نواست با کمک آن در یک جهش علمی - صنعتی در شتاب دست یابد. نیز نگفتند است، آنچه که در آن زمان ما را از دانش‌ها یا تجربه‌ها، در دوران جدیدتر - دوران استعمار مستقیم - از جغاری‌ها یا کاوش‌های ششده، سیاحت و مستشرقین آنها در کتابخانه‌های خصوصی ما گرد آوری کرده و برهنند. به هر حال، خود ما هم که معمولاً شیفته بزرگ جلوه دادن گذشته‌های ما هستیم، کمابیش معترف هستیم که در قرون پنج و شش هجری در جهان اسلام اتفاقاتی رخ دادند که طی آن اروپایی‌های علمی میان اجداد ما گویا ناگهان به پایان رسید. ولی به رغم تضمین ما، آن سکون لاقط در ایران دیگر به پایان رسیده و اکنون مسیر صعودی خود شده است. دانشمندان ما قرار است طی فقط چند سال آینده در میان ۱۵ کشور جهان پرورشند. اگر چنین باشد، نوشتن این سطور، لاقط به زاین فارسی و برای خوانندگان ایرانی می‌مورد خواهد بود و شاید بهتر و مفیدتر بود این همگی مطالب را به زبان‌های عربی، اردو، و یا ترکی می‌نوشتند.

با این حال، باور ما براین است که فاصله واقعی و عملی کشور ما و همه کشورهای ملانده ما، باور ما براین است که فاصله واقعی و عملی کشور ما و همه کشورهای خواب رفتگی عبور نکرده‌ایم، با لاقط هنوز کمابیدار نشده‌ایم تا علل و عمق سطوح از دوران شکوفایی ۱۰ تا شش قرن پیش کشور‌های خود را درک کرده، باقی‌مانده به‌خوب رفتن اجدادمان و جواب ممانت طولانی نسل‌های بعدی را درک کنیم. شاید که همه یا بخشی از آن گلر هنوز هم در ما، نسل انسانوار و خوش باور کوش، باقی می‌ماند. مثلاً، معولان و آخر سر همین ورود ناخواستانه اروپائیان به میان ما، می‌بینیم. لطفه‌ای تعقیق نمی‌کنیم که نکتد روی در پی و خاتمانسوز این همه اجانب، در این همین خواب رفتگی اجداد و خواب زدگی نسل‌های بعدی ما باشد.

اکنون همگی باید بدانیم که بروز اغلب امراض در بدن ما، از لروما در اثر مودی‌گری میکروبا، و انواع ویروس‌ها و یا حتی مواد سرطان‌زا به بدن ما نیست، بلکه ضعف درونی ما و آلودگی نادی‌های مربوطه عامل اصلی است. با روبرو شدن با فریبان حلیه‌ها و همیشگی پوشیده، عادت داده‌اند علم که به جای فراگرفتن روش‌های تقویت بدن مان، خیلی را زنده و تاز سرع آن‌ها تویتنک‌های قوی بیوریم. این تفوت در مورد داروهای صادق نیست، زیرا برای صرف سرانه دارو در کشورمان بسیار بیش از کشورهای تولیدکننده، فروروشنده این داروها است، بلکه همه مرجمتی‌های بسیار حریص، برای استفاده از ابتیاع دستگانه‌های نوین و گرگانه‌تیمی‌های آری، می‌سازند. اما، این تله‌هایی و این دست‌مهارت این فروروشندگان حرفه‌ای غربی و هم‌زمان دست‌رسانت‌هایی و راحت‌گیری‌های خودمان.

غریبان‌های صلابه از اختراع انواع دارو و دستگانه‌های تشخیصی امراض، هم‌زمان، فرهنگ استیلا در اختیار آرا نیز در میان قوه‌خویش، همگانی ننموده‌اند. می‌توان گفت که قدرت اختراعی غربی، هم‌اگر صرفاً با معرفت او از استناد هیمنه و به جای ابزار نوساز و اولوالی‌بود، اگر چه او برای استفاده هیمنه خود، مثلاً شکار و طرف‌نوبلی‌تیلی و انواع رانسیک‌ها و برای اختراع می‌کند، به افراخ جامعه خود هم‌زمان آموزش می‌دهد که آنها را پس از مصرف، در اختیار، روده‌خانه و بیابان‌ها با وضع یا اگر تلقین همراه اختراع می‌کند، برای صرف‌کننده خودی شرایطی را وضع می‌کند که او از آن فقط برای امر اضطراری استفاده کند. ولی، با نینب‌نگاهی که به انوه جمعیت صرف مردمی در این کشور می‌آورد، نه می‌تواند و نه به صرفه دوست. اوست که مصرف کننده‌های سومی را در رابطه با مضرات این اختراعات آموزش دهد. اروپایی پیدار و هوشمند، نه تنها نمانند تیمور و چنگیز به موقوع به غارت و غارت‌های جامع‌ای روی می‌آورد، بلکه با شناختی بسیار دقیق از رفتار گویا نیمه خواب، ما با دست‌مزدمان نیروی مقاومت درونی و طبیعی ما را با تجهیز آنتی‌بویوتیک‌های متوالی تحلیل می‌برد.

● **عصوبهت علمی دانشکده‌ها (بخش ششم) دانشگاه معنی شریف**

قابلیت توجه دارندگان خودروهای دیزلی (گازوئیلی)

بر اساس مصوبات نمایندگان منتخب ویژه یوزده ۱۳۹۴ قانون بودجه سال جاری و به منظور ساماندهی توزیع و مصرف سوخت خودروهای دیزلی، از ابتدای نوزدیک توزیع نفت گاز به خودروهای دیزلی بوسیله کارت هوشمند سوخت آغاز خواهد شد. بدون لحاظ از کلیه دارندگان محترم خودروهای مذکور درخواست می‌شود، جهت ثبت نام از تاریخ ۱۳۸۶/۱۰/۲۵ تا تاریخ ۱۳۸۶/۱۲/۳۱ با مراجعه به پایگاه اینترنتی www.niopde.ir برای ارائه اطلاعات لازم جهت دریافت کارت هوشمند سوخت اقدام نمایند.

افراد استیلا بعد از ثبت اطلاعات از طریق اینترنت، با در دست داشتن نسخه چاپی اخذ شده از سیستم با شماره رهگیری اختصاص داده شده، با همراه داشتن مدارک ذیل:

- ۱- یکی از مدارک شناسایی مالک شامل: شناسنامه، کارت ملی، گواهینامه، گذرنامه
- ۲- یکی از مدارک شناسایی خودرو شامل: کارت شناسنامه، سند خودرو

جهت تکلیف و تأیید اطلاعات خودرو به دفاتر خدمات کارت هوشمند سوخت در مراکز منتخب پستی سراسر کشور و با ارائه کد رهگیری، مراجعه فرمایند.

ثبت نام ذکر است پس از انجام مراحل ثبت نام، کارت هوشمند سوخت دیزلی (گازوئیلی) صادر و سپس توسط شرکت پست به شانی ارائه شده ارسال خواهد شد.

توجه:

- شماره رهگیری اخذ شده از سیستم را تا زمان دریافت کارت هوشمند سوخت خود نگهداری نمایید.
- برای اشخاص حقوقی، معرفی نامه شرکت یا سازمان با امضاء و مهرمهر و مهر محاسبی لازم است.

آگهی مناقصه عمومی

سازمان میراث فرهنگی، گردشگری و گردهمگاری

کامپیوتر، پرینتر، اسکنر، سرور و قطعات، از طریق مناقصه عمومی از شرکت خریداری رایانه ای مورد نیاز خود را

شورای عالی انشور ماتیک در زمینه تأمین تجهیزات خریداری نماید. از شرکت‌های واجد شرایط دعوت می‌شود جهت دریافت اسناد مناقصه به مدت یک هفته در ساعات اداری از تاریخ درج آگهی با در دست داشتن معرفینامه به آدرس خیابان قاضی غربی، نبش سین خدت، ساختمان شماره ۲ سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری، طبقه همکف، در است مجموعه مراجعه نمایند.

بدیهی است شرکت در مناقصه و ارائه پیشنهاد به منزله قبول شروط و تکالیف مقرر در اسناد مناقصه بوده و این سازمان در رد یا قبول پیشنهادها اختیار است. هزینه درج آگهی به عهده برنده مناقصه می‌باشد. شرح شرایط مناقصه به اضافه لیست تجهیزات مورد نیاز در اسناد درج گردیده و شرکت کنندگان باید مدارک را حداکثر تا پایان وقت اداری سه شنبه ۲ پهن ماه به آدرس فوق تحویل دهند و پس از مهلت تعیین شده هیچگونه پیشنهادی پذیرفته نخواهد شد.

مرکز برنامه ریزی، بودجه و تحول اداری

سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری

۲/۹۳۳